

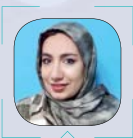
ورود هیولای کتاب خوار به ایران!

خب، بالاخره نوبت به ما در ایران هم رسید؛ نوبت این‌که خواننده یکی از داستان‌های هیولایی اما پارتل، نویسنده و تصویرگر باشیم. منظورمان مجموعه کتاب‌های «بجو بجو» است؛ هیولایی کوچک و بازیگوش که هر چیزی را می‌بیند، می‌جود. صابون، جوراب، اردک‌های پلاستیکی، انگشت‌های پا و چالپاسی و... اما

نگاهی به «لالایی» و نقش بسیار مهم آن در انتقال احساسات و آموزه‌های گوناگون اخلاقی به کودکان

لالایی؛ رسانه مادر

زینب ملایی

روان‌شناس
حوزه کودک

❖ لالایی با ریتم گهواره

لالایی کلامی موزون است که علاوه بر این‌که در کمال ایجاز و اختصار خوانده می‌شود بیشترین تاثیرگذاری بین خواننده و شنونده را داراست و پیونددهنده روح دو انسان است. در دل این کلام موزون و به‌ظاهر عامیانه که با ریتم گهواره کودک هماهنگی دارد، مضامین باارزش و عمیقی مثل زیبایی کودک، طبیعت، مهر و علاقه مادر به کودک، نگرانی‌ها و هشدارهای مادر به کودک، گلیه‌ها، ترس‌ها و آرزوها، مسائل زنان و مادران، اقتصاد، مذهب، وقایع ارزشمند تاریخی و مضامین پرشمار دیگر نهفته است. به‌عبارتی لالایی‌ها یک رسانه زنانه و به‌روز برای کودکان بوده و علاوه بر وقایع، اوضاع و احوالات جمعی یک قوم، احوالات و احساسات مادر را نیز به کودک منتقل می‌کرد.

شاید «تشبیه» بیشترین آرایه موجود در لالایی‌ها باشد و صداالبته این لالایی‌ها از آرایه‌های گوناگون ادبی جز تشبیه نیز برخوردار بوده‌اند که برای نمونه می‌توان به «استعاره» اشاره کرد.

موسیقی و لحن خاص و کلمات ملایم، آرام و

مجتبی مینوی، ادیب و ایران‌شناس برجسته از کودکی خود می‌گوید

تحصیل در مدارس عالیه

از مرحوم ملا محمدتقی شیرازی درس می‌گرفت. از سه تا ۹ سالگی من در آن شهر گذشت و در همان جا به مکتب می‌رفتم و پنج سال و سه ماه بیشتر نداشت‌م که به خواندن قرآن و گلستان و حفظ مشغول شدم.

وقتی از سامره برگشتم بنده فارسی را مثل بچه عرب‌ها حرف می‌زدم. سوادم بد نبود. به اندازه کلاس چهارم و پنجم ابتدایی سواد داشتم، اما حساب و جغرافی و این جور چیزها را نمی‌دانستم. مرا به مدرسهٔ امانت بردند. بعد رفتم به مدرسه اسلام که سیدمحمد طباطبایی – پدر سیدمحمد صادق طباطبایی، مشروطه‌طلب معروف – مؤسس آن مدرسه بود و ناظم الاسلام کرمانی، صاحب‌کتاب تاریخ بیداری ایرانیان، معلم و ناظم ما بود. این مدرسه در چاله حصار در ملی که امروز مسجدی به نام چاله حصار در آنجا هست، واقع شده بود. بعد به مدرسه افتخاریه رفتم که توسط میرزا تقی خان و فخرالقرآء تأسیس شده بود. در آن ایام من معمم و پیش‌نماز شاگردان مدرسه بودم.

بعد‌ها جماعتی از دیپلمه‌های دارالفنون آن وقت، به اضافه آقایی به نام سردار مدحت مدرسه افتخاریه را خریدند و اسمش را گذاشتند مدرسه سپهر. این مدرسه در باغ بزرگی به نام باغ ملک آرا و در سنگلج آن روز واقع بود. این باغ تقریباً تمام نباتات و درخت‌های دنیا پرورش داده می‌شد، از جمله خرمالو. درخت خرمالو که امروزه فراوان است و میوه آن را همه می‌شناسند، در آن روزگار جز در آن باغ در جای دیگری وجود نداشت و ما آن را خرمن‌دیل می‌گفتی؛ یعنی خرمای آنتیل، خرمای جزایر آنتیل...

❖❖❖

دوران بچگی من در سامره گذشت. پدرم برای درس فقه و اصول به آن شهر رفته بود و در آنجا

کتاب‌گردی

کتاب خوب تمپلر

کتاب «اصول تربیت فرزند»، نوشته ریچارد تمپلر است که اولین بار سال ۲۰۰۷ به چاپ رسید. راه‌های غلط زیادی برای تربیت کودکان وجود دارد اما خوشبختانه راه‌های درست زیادی نیز برای انجام این‌کار در دسترس است.

این کتاب قواعدی را به شما ارائه می‌کند که می‌توانید با به کارگیری آنها شرایط زندگی خود و کودکان‌تان را به طرز چشمگیری بهبود ببخشید. کتاب اصول تربیت فرزند با معرفی صد قانون کاربردی همه چیزهایی را که والدین باید درباره کودکان بدانند (از نوزادی گرفته تا دوران مدرسه و دانشگاه) در اختیار آنها قرار می‌دهد. این اثر با معرفی قوانین مربوط به «منطقی‌ماندن»

آغاز می‌شود و در سایر بخش‌ها، قواعد نظم، مدرسه، نوجوانی، بحران و ورود به بزرگسالی را شرح می‌دهد.

❖ بخش‌هایی از کتاب

اگر سایر والدین را مورد بررسی قرار دهید، همان‌طور که من این کار را کرده‌ام، به‌تدریج متوجه وجود

او کتاب را بیشتر از همه دوست دارد که بجود تا به قصه‌های دیگر راه پیدا کند. حالا روابط عمومی و امور بین الملل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان خبر داده که یکی از کتاب‌های این مجموعه با عنوان «بجو بجو هیولای کتاب خوار» با ترجمه مریم فیاضی به فارسی منتشر کرده است - هیولای جذاب و خشن - در این کتاب

صدای ضربان قلب مادر است.

بسیاری از روان‌شناسان معتقدند که از همین زمان می‌توان خواندن لالایی را آغاز کرد.

نوزاد اولین نشانه‌های ارتباطی را نیز بعد از تولدش به وسیله صدای گریه برای مادر ارسال می‌کند و تنها راه ارتباطی‌اش با مادر برای بیان نیازش به بقا همین گریه کردن است. خواندن لالایی علاوه بر این‌که رابطه و حس عاطفی مشترک بین مادر و کودک را تقویت می‌کند، در ارتقای هوش شنیداری و شکل‌گیری تکلم و بیان کودک نیز تاثیر مثبت دارد. خواندن لالایی یکی از مسیرهای انتقال ارتباط عاطفی مادر به کودک و ایجاد دلبستگی ایمن بین مادر و کودک است و بهتر است مادر در حین خواندن لالایی کودک را طوری در آغوش بگیرد که صدای ضربان قلب شنیده شود یا او را نوازش کند. باید دانست که مادر با در آغوش گرفتن و صحبت کردن با کودک و اجازه دادن به کودک برای شنیدن صدای ضربان قلبش و رسیدگی به نیازهای اولیه کودک، سعی در انتقال پیام عاطفی به کودک دارد. همان‌طور که تا اینجا بیان شد نقش صدا در ارتباط بین مادر و کودک نقش بسیار پررنگی است و حتی بعد از مرگ هم به گفته دانشمندان ۷۲ ساعت گوش همچنان فعال باقی خواهد ماند.

❖ کدام لالایی برای کودک مناسب است؟

تا این بخش از متن به اهمیت صدا برای کودک و این‌که چرا برای کودک لالایی بخوانیم پرداخته شد. شاید بهتر باشد در این بخش از متن در این خصوص با هم صحبت کنیم که چه لالایی‌هایی برای کودکان مان مناسب است؟ و آیا خواندن هر لالایی‌ایی برای کودک مناسب است یا خیر؟ تحقیقات نشان داده است که نوع و سبک ارتباط عاطفی و دلبستگی مادر در انتخاب نوع لالایی‌ها تاثیر دارد. بهتر است مادر در انتخاب لالایی‌ها از مضامین مثبت نظیر محبت، امید، نوازش، سلامت، طبیعت و... استفاده کند و

لالالا گل نعنا

- هه لورکی منالیت هه راده ژه نم

لای لای نه مامی ژیانم

من وینه ی باخه وانم

به دل چاودیریت ده که م

بخه وه ده ردت له گیانم

هی لایه لایه لایه؛ کورپه ی شیرینم لایه

بنوه تاکوو سبه پنی؛ مژده ی ناواتم دینی

ئه ی به ر خوله ی شیرینم؛ ناواتی هه موو ژنیم

شه وی تاریک نامینی؛ تیشکی روژ دیته سه ری

هی لایه لایه لایه؛ کورپه ی شیرینم لایه

بنوه ناسو رووناکه؛ دیاره وه ک خور رووناکه

دیاره وه ک خور رووناکه

ترجمه فارسی:

فرزند دوست داشتی‌ام، نور چشمانم

توان زانو‌هایم و امید زندگی‌ام

تا برگردی چشم به راهت هستم

گهواره بچگی‌ات را همین‌طور تکان می‌دهم

لای لای ا نهال زندگی‌ام!

من مثل باغبان هستم

با دلم از تو مواظبت می‌کنم

بخواه دردت به جانم

که به‌صورتی برجسته و با تصویرسازی دیدنی، برگه‌های آویخته (فلپ) و حفره‌های داخل برگه آراسته شده است. بجو بجو هیولایی کتاب خوار در ۲۸ صفحه مصورو در دو چاپ همزمان هریک با شمارگان ۲۵۰۰ نسخه و مجموع ۵۰۰۰ نسخه در ایران با قیمت ۳۰ هزار تومان منتشر شده است.

در مقابل از خواندن لالایی‌هایی با مضامین غم،

درد، هجران، تردید و دودلی خودداری کند.

روح و روان مادر و کودک در یک ارتباط دوسویه با

همدیگر هستند و شاید همه مادران این موضوع را تجربه

کرده‌اند که روزهایی که ناراحتند یا نگرانند، به‌هم‌ریختگی‌های

زیادی را هم در فرزندشان مشاهده می‌کنند. نقش مادر در

انتقال آرامش و محبت به کودک، نقشی بسیار کلیدی است

و دوران جنینی و سال‌های اولیه عمر کودک سال‌های طلایی

و غیرقابل بازگشتی است و این موضوع نشانگر این است که

نقش مادر در انتخاب و گزینش لالایی و ارتقای

کیفی رابطه با کودک و شکل‌گیری پایه‌های فکری

و احساسی کودک نسبت به خودش و

دیگران در سال‌های بعدی زندگی نقشی

کلیدی است.

از آنجاکه مطلب اصلی «کودکستان» این هفته، درباره لالایی‌ها بود، بهتر دیدیم در این بخش از شماره این هفته به جای قصه شب، به همتای دیگر آن: «لالایی» بپردازیم. در این بخش تعدادی از لالایی‌های محلی کهن فارسی را ذکر خواهیم کرد. در یک بررسی جزئی متوجه شدیم که تعداد لالایی‌های محلی و فولکلور ایران آن قدر زیاد است که می‌توانیم دانشنامه لالایی‌های ایران را در چند مجلد داشته باشیم. این لالایی‌ها از حیث مضمونی بسیار متنوعند و می‌توان تکت‌تک آنها را بنا بر شرایط جغرافیایی و اقلیمی و خلیقات مردم آن منطقه بررسی کرد. پژوهش در این رابطه را که یک حیطه بینارشته‌ای - ادبیات و روانشناسی - محسوب می‌شود، به تمام علاقه‌مندان توصیه می‌کنیم این لالایی‌ها ریشه در عمیق‌ترین مفاهیم و احساسات ما ایرانی‌ها دارد و چقدر خوب است به جای آهنگ‌های احمیانا نامناسبی که این روزها گوش کودکان مان را پر می‌کنند، شب‌ها با این نواهای آرامش بخش کودکان را به خواب بسپاریم.

❖ لالایی تهرانی

لالالا گل نازی

بایات رفته به سربازی

لالالا گل نعنا

بایات رفته شدم تنها

لالالا گل پیسته

بایات رفته کمر بسته

لالالا گل خشخاش

بایات رفته خدا همراش

لالالا گل پیسته

بایات بار سفر بسته

لالالا گل کیشمیش

بایات رفته مکن تشویش

